

Kraków 25.09.2012 r.

Wydatki na kulturę w 2011 r.

Informacja przedstawia wydatki budżetu państwa i budżetów jednostek samorządów terytorialnych na finansowanie kultury i ochrony dziedzictwa narodowego oraz wydatki na kulturę poniesione przez gospodarstwa domowe w 2011 r.

Wydatki budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (łącznie z dotacjami i subwencjami dla jednostek samorządu terytorialnego) zostały zrealizowane w 2011 r. w wysokości 1493,7 mln zł i były wyższe o 3,1% w porównaniu z 2010 r., natomiast wydatki z budżetów samorządów terytorialnych (łącznie z transferami pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego) obniżyły się o 3,6% i wyniosły 6754,6 mln zł.

W 2011 r. udział wydatków na kulturę na 1 osobę w łącznych wydatkach gospodarstw domowych zmniejszył się nieznacznie i wyniósł 3,3% (3,4% w 2010 r.). Przeciętne roczne wydatki na 1 osobę na zakup artykułów i usług kulturalnych wyniosły 405,72 zł (406,56 zł w 2010 r.).

Łączna suma wydatków publicznych, tj. wydatków budżetu państwa i jednostek samorządów terytorialnych (po odjęciu transferów) na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w 2011 r. wyniosła 8077,3 mln zł (o 2,6% mniej niż w 2010 r.). Większość wydatków publicznych (82,4%), tak jak przed rokiem, stanowiły wydatki z budżetów samorządów terytorialnych (83,4% w 2010 r.).

Tabl. 1. Wydatki publiczne na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego według źródeł finansowania

WYSZCZEGÓLNIENIE	2010	2011	
		w tys. zł	
			2010=100
OGÓŁEM	8292861	8077308	97,4
Budżet państwa ^a	1376911	1422771	103,3
Budżety samorządów terytorialnych ^b – razem .	6915950	6654537	96,2
gminnych	3081790	2888410	93,7
miast na prawach powiatu	2432290	2292820	94,3
powiatów	119326	107959	90,5
województw	1282544	1365348	106,5

a Po odjęciu transferów do jednostek samorządu terytorialnego. **b** Po odjęciu transferów pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego.

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Struktura wydatków jednostek samorządów terytorialnych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego nie uległa zmianie. Nadal największy udział w wydatkach z budżetów samorządów terytorialnych miały wydatki samorządów gminnych. Udział wydatków z budżetów gmin

w porównaniu z 2010 r. obniżył się z 44,6% do 43,4%, podobnie jak miast na prawach powiatu – z 35,2% do 34,5% oraz powiatów – z 1,7% do 1,6%. Wzrósł natomiast udział wydatków z budżetów województw na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego z 18,5% do 20,5%.

Wydatki z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego (łącznie z transferami do jednostek samorządu terytorialnego) stanowiły, tak jak przed rokiem, 0,5% wydatków budżetu państwa. W 2011 r. budżet państwa przeznaczył na dotacje i subwencje związane z kulturą i ochroną dziedzictwa narodowego 1021,3 mln zł, tj. o 5,7% więcej niż przed rokiem (966,3 mln zł w 2010 r.), natomiast znacznie zmniejszył wydatki na współfinansowanie projektów realizowanych z udziałem środków Unii Europejskiej z 117,3 mln zł do 74,5 mln zł (36,5% mniej niż w 2010 r.).

W przeliczeniu na 1 mieszkańca wydatki z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego zwiększyły się w porównaniu z poprzednim rokiem i wyniosły 39,11 zł (37,91 zł w 2010 r.).

W 2011 r. wydatki bieżące z budżetu państwa na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wyniosły 1258,7 mln zł (1222,2 mln zł w 2010 r.) i stanowiły 84,3% wydatków budżetu państwa na ten cel (84,4% w 2010 r.).

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego prowadziło w 2011 r. – tak jak w latach poprzednich programy mające na celu poprawę dostępu do kultury, jak również uczestnictwa w niej.

Programy Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego w 2011 r., to:

- „Miłosz 2011”, którego celem było przygotowanie i realizacja obchodów Roku Czesława Miłosza 2011,
- „Polska Prezydencja 2011 – Promesa”, program miał na celu promowanie i prezentację ciekawych i wartościowych zjawisk oraz tendencji w polskiej kulturze w ramach programu kulturalnego Przewodnictwa Polski w Radzie Unii Europejskiej w drugiej połowie 2011 r.,
- „Wydarzenia artystyczne” (Priorytety: Muzyka, Teatr i Taniec, Sztuki wizualne, Literatura, Czasopisma, Film, Narodowe kolekcje sztuki współczesnej), celem programu była promocja, wspieranie i prezentacja wartościowych zjawisk i tendencji w polskiej i światowej kulturze muzycznej, teatrze i tańcu, w polskiej i światowej kinematografii, w obszarze współczesnych sztuk wizualnych oraz wzmocnienie udziału Polski w międzynarodowym obiegu sztuki współczesnej, tworzenie warunków do rozwoju literatury, w tym wydawania i promocji wartościowej literatury oraz organizacji wydarzeń literackich promujących literaturę i czytelnictwo, wspieranie wydawania wartościowych czasopism kulturalnych o zasięgu ogólnopolskim, promocja, tworzenie i rozwój strategicznych międzynarodowych kolekcji sztuki współczesnej jako narzędzia dialogu i edukacji społecznej,
- „Edukacja kulturalna”, program miał na celu rozwijanie możliwości twórczych oraz zachęcenie do ekspresji artystycznej,
- „Dziedzictwo kulturowe” (Priorytety: Ochrona zabytków, Wspieranie działań muzealnych, Kultura ludowa, Ochrona dziedzictwa kulturowego za granicą, Ochrona zabytków archeologicznych), celem programu była ochrona i zachowanie materialnego dziedzictwa kulturowego, konserwacja i rewaloryzacja zabytków oraz udostępnienie zabytków na cele

publiczne, wzmocnienie poczucia tożsamości regionalnej, zachowanie i przekaz wartościowych elementów kultury ludowej oraz promowanie działań artystycznych będących twórczym upowszechnianiem elementów sztuki regionalnej, dokumentowanie i ochrona dziedzictwa kulturowego poza granicami kraju, ochrona dziedzictwa archeologicznego w Polsce, zgodnie z zasadami konserwatorskimi wynikającymi ze strategii zrównoważonego rozwoju,

- „Infrastruktura kultury”, program miał na celu poprawę warunków funkcjonowania, rozszerzenie i wzbogacenie oferty instytucji i organizacji zajmujących się działalnością kulturalną oraz edukacyjną w zakresie kultury,
- „Promesa Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego”, celem programu było zwiększenie efektywności wykorzystania środków europejskich do wybranych projektów kulturalnych,
- „Rozwój szkolnictwa” (Priorytety: Edukacja artystyczna, Instrumenty dla szkolnictwa artystycznego), program miał na celu podniesienie wiedzy i umiejętności uczniów oraz studentów szkół i uczelni artystycznych oraz promocję i wspieranie, prezentację osiągnięć artystycznych w zakresie szkolnictwa artystycznego, podniesienie standardu kształcenia młodych muzyków poprzez zakup instrumentów muzycznych dla szkół i uczelni artystycznych.

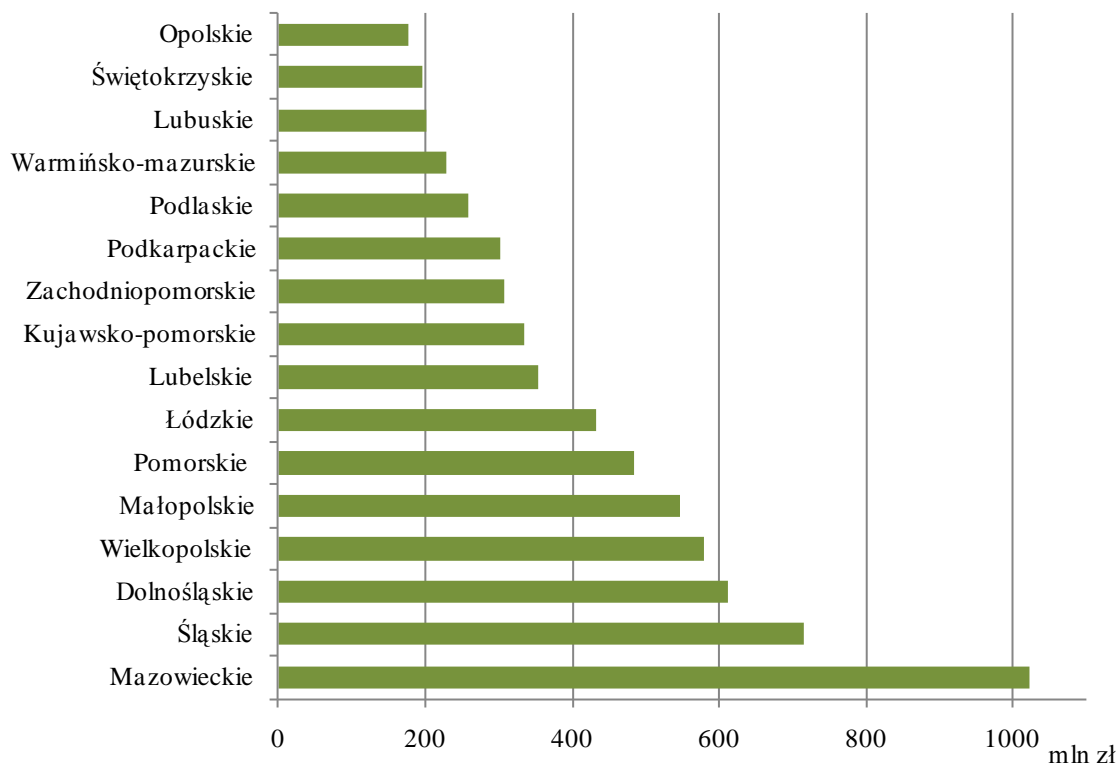
Na Wieloletni Program Rządowy KULTURA+ na lata 2011-2015 przeznaczono 516 mln zł.

W ramach tego programu polska kultura otrzymała możliwość finansowania przedsięwzięć kulturalnych w dwóch Priorytetach: „Digitalizacja” i „Biblioteka+. Infrastruktura bibliotek”. Priorytet „Digitalizacja” ma na celu poszerzenie i ułatwienie dostępu do cyfrowych zasobów polskiego dziedzictwa kulturowego poprzez digitalizację zbiorów i rozbudowę pracowni digitalizacyjnych oraz udostępnienie zbiorów za pośrednictwem Internetu. Priorytet „Biblioteka+. Infrastruktura bibliotek” ma wspierać remont, przebudowę, rozbudowę i budowę budynków bibliotek w małych gminach.

W 2011 r. wydatki na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego budżetów jednostek samorządów terytorialnych (łącznie z transferami pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego) były mniejsze w porównaniu z poprzednim rokiem i stanowiły 3,7% wszystkich wydatków z budżetów jednostek samorządów terytorialnych. Najwięcej na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wydały gminy 2904,5 mln zł, co stanowiło 43,0% (44,1% w 2010 r.) wydatków jednostek samorządu terytorialnego, następnie miasta na prawach powiatu 2341,3 mln zł. tj. 34,7% (35,4% w 2010 r.). Wydatki województw nieznacznie wzrosły w porównaniu z poprzednim rokiem i wyniosły 1384,2 mln zł, co stanowiło 20,5% (18,5% w 2010 r.). Wydatki powiatów wyniosły 124,6 mln zł, co stanowiło 1,8% wydatków budżetów jednostek samorządów terytorialnych na kulturę (1,9% w 2010 r.). Zmniejszyły się wydatki budżetów jednostek samorządów terytorialnych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w przeliczeniu na 1 mieszkańca z 183,47 zł w 2010 r. do 176,84 zł w 2011 r.

Wydatki bieżące z budżetów jednostek samorządów terytorialnych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wzrosły w porównaniu z poprzednim rokiem i wyniosły 4840,5 mln zł (4784,5 mln zł w 2010 r.), co stanowiło 71,7% wydatków budżetów jednostek samorządów terytorialnych przeznaczonych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego.

Wykres 1. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego według województw w 2011 r.

Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Wśród wszystkich wydatków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego, tak jak w latach poprzednich, budżet państwa najwięcej środków przeznaczył na działalność muzeów 376,8 mln zł (25,2%). Na ochronę i konserwację zabytków oraz na inną działalność na rzecz ochrony zabytków przeznaczono 231,3 mln zł (15,5%). Ponadto znaczącą pozycją w wydatkach budżetu państwa były wydatki związane z funkcjonowaniem centrów kultury i sztuki oraz teatrów, na które przeznaczono odpowiednio: 168,1 mln zł (11,3%) oraz 157,9 mln zł (10,6%). Na funkcjonowanie archiwów przeznaczono 118,8 mln zł (8,0%), na działalność bibliotek 87,5 mln zł (5,9%), a na prowadzenie działalności filharmonii, orkiestr i chórów 50,6 mln zł (3,4%).

W 2011 r. z budżetów samorządowych najwięcej przeznaczono na funkcjonowanie domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic 1942,5 mln zł (28,8% wszystkich wydatków samorządowych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego) oraz działalność bibliotek 1178,6 mln zł (17,5%). Na działalność muzeów i teatrów wydano odpowiednio: 732,1 mln zł (10,8%) i 704,0 mln zł (10,4%). Z budżetów samorządów terytorialnych na działalność związaną z ochroną i konserwacją zabytków oraz na inną działalność na rzecz ochrony zabytków przeznaczono 465,4 mln zł (6,9%). Na funkcjonowanie centrów kultury i sztuki wydały 280,2 mln zł (4,2%), a na działalność filharmonii, orkiestr i chórów 277,9 mln zł (4,1%). Na działalność archiwów jednostki samorządu terytorialnego wydały 1,3 mln zł.

W 2011 r., podobnie jak rok wcześniej, najwięcej pieniędzy na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego wydały jednostki samorządów terytorialnych w województwach: mazowieckim (1022,0 mln zł), śląskim (715,1 mln zł), dolnośląskim (612,9 mln zł) i wielkopolskim (579,3 mln zł). Najmniej środków na finansowanie kultury i ochrony dziedzictwa narodowego przekazały

województwa: lubuskie (202,2 mln zł), świętokrzyskie (196,9 mln zł) i opolskie (176,5 mln zł). Wielkość wydatków poniesionych na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego przez województwa jest związana m.in. z liczbą instytucji kultury danego typu.

Wykres 2. Wydatki jednostek samorządu terytorialnego na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego na 1 mieszkańca według województw^a w 2011 r.

^a Łącznie z transferami pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego.
Źródło: dane Ministerstwa Finansów.

Największe wydatki na działalność muzeów oraz na ochronę i konserwację zabytków poniosły jednostki samorządów terytorialnych w województwach: mazowieckim (238,7 mln zł), małopolskim (119,8 mln zł), śląskim (117,3 mln zł) oraz dolnośląskim (116,0 mln zł). Na działalność bibliotek najwięcej przeznaczono w województwach: mazowieckim (193,9 mln zł), śląskim (148,0 mln zł) i wielkopolskim (127,4 mln zł). Na działalność domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic najwięcej wydano w województwie mazowieckim (242,0 mln zł), dolnośląskim (195,3 mln zł) i wielkopolskim (174,2 mln zł). Na funkcjonowanie teatrów najwięcej przeznaczono w województwach mazowieckim (148,0 mln zł), łódzkim (77,6 mln zł) oraz wielkopolskim (74,9 mln zł), natomiast na działalność filharmonii, orkiestr i chórów w województwie śląskim (42,7 mln zł), zachodniopomorskim (33,3 mln zł) i dolnośląskim (31,2 mln zł).

W 2011 r. najwięcej środków na kulturę i ochronę dziedzictwa narodowego w przeliczeniu na 1 mieszkańca przeznaczyły samorzady w województwach: podlaskim – 217,65 zł (201,36 zł w 2010 r.), pomorskim – 215,25 zł (191,38 zł) i dolnośląskim – 213,07 zł (225,46 zł), natomiast

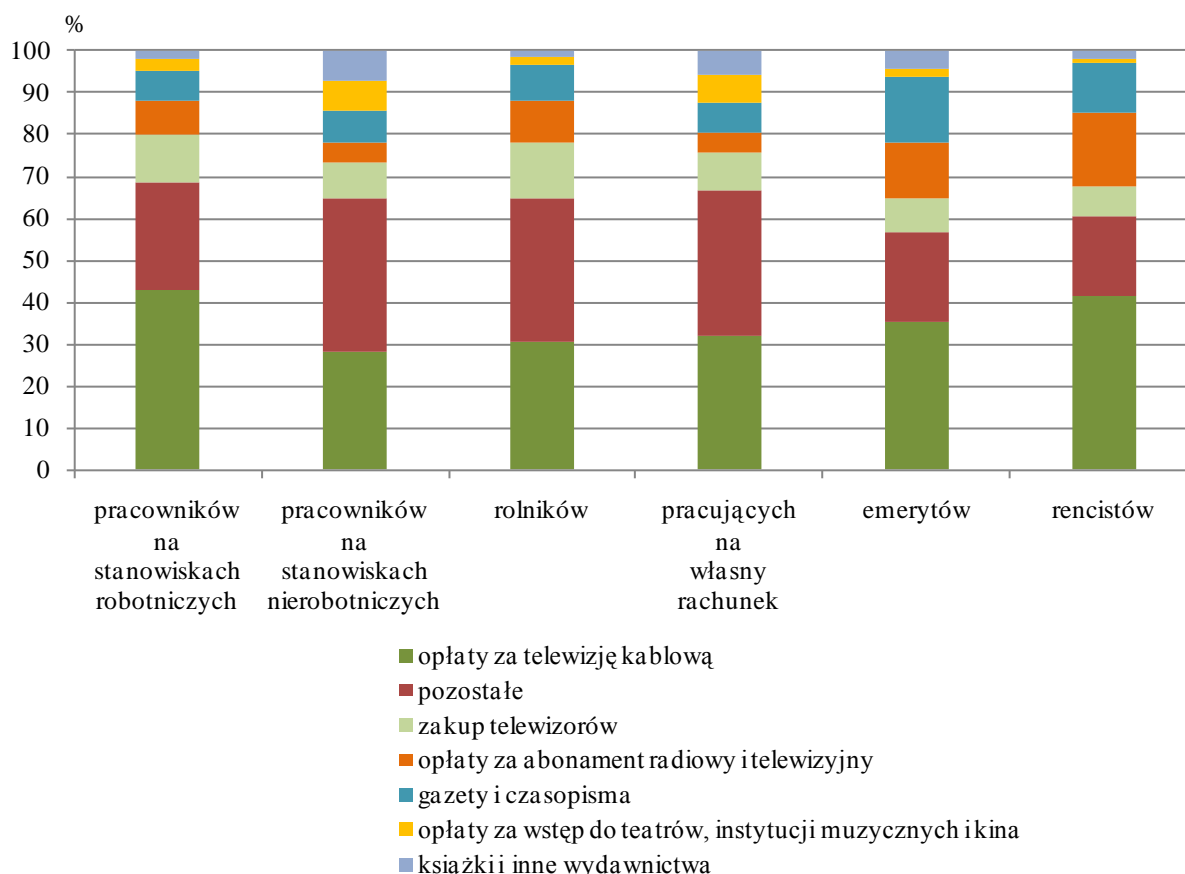
najmniej w województwach: świętokrzyskim – 155,86 zł (165,06 zł), śląskim – 154,42 zł (153,88 zł) i podkarpackim – 143,04 zł (148,03 zł).

Wydatki na kulturę w gospodarstwach domowych w 2011 r.

Przeciętne roczne wydatki na zakup artykułów i usług kulturalnych na 1 osobę zmniejszyły się z 406,56 zł w 2010 r. do 405,72 zł w 2011 r. Udział wydatków na kulturę w łącznych wydatkach gospodarstw domowych obniżył się w porównaniu z rokiem ubiegłym i wyniósł 3,3% (3,4% w 2010 r.).

Przeciętne wydatki na zakup artykułów i usług kulturalnych w poszczególnych grupach społeczno-ekonomicznych kształtowały się następująco: znacznie wzrosły w gospodarstwach rolników (o 15,7%), wzrosły w gospodarstwach emerytów i rencistów (o 2,6%), pozostały na poziomie z 2010 r. w gospodarstwach pracujących na własny rachunek, natomiast zmniejszyły się w gospodarstwach pracowników (o 1,5%).

Wykres 3. Udział wydatków gospodarstw domowych na wybrane artykuły i usługi kulturalne w przeciętnych wydatkach na kulturę na 1 osobę w 2011 r.

Najwięcej na kulturę na 1 osobę w poszczególnych grupach społeczno-ekonomicznych przeznaczono w gospodarstwach pracujących na rachunek własny 525,36 zł (3,6% z ogółu wydatków), następnie w gospodarstwach emerytów i rencistów 433,92 zł (3,3%) – w gospodarstwach

emerytów – 458,52 zł (3,4%), a w gospodarstwach rencistów – 333,48 zł (3,1%), w gospodarstwach pracowników 408,72 zł (3,4%) – w gospodarstwach pracowników na stanowiskach robotniczych 269,88 zł (2,9%), a na stanowiskach nierobotniczych 581,04 zł (3,7%) oraz w gospodarstwach rolników 210,72 zł (2,4%).

W roku 2011, tak jak w poprzednim, największe wydatki wśród wydatków na kulturę gospodarstwa domowe poniosły na opłaty na telewizję kablową – przeciętnie na 1 osobę 138,96 zł (34,3% wszystkich wydatków na kulturę). Na opłaty za abonament radiowy i telewizyjny wydano 32,76 zł (8,1%), a na zakup odbiorników telewizyjnych – 36,84 zł (9,1%). Na zakup gazet i czasopism gospodarstwa domowe wydały 37,80 zł na 1 osobę (9,3% wydatków na kulturę), natomiast na zakup książek i innych wydawnictw (bez podręczników szkolnych oraz innych książek i czasopism do nauki) oraz na opłaty za wstęp do teatrów, instytucji muzycznych i kina przeznaczyły po 19,32 zł (4,8%).

W 2011 r., podobnie jak w poprzednim roku, wydatki na telewizję kablową wzrosły we wszystkich gospodarstwach domowych. Wydatki na zakup gazet i czasopism obniżyły się w gospodarstwach pracujących na własny rachunek (o 15,9%) oraz w gospodarstwach pracowników (o 7,0%), natomiast wzrosły w gospodarstwach rolników oraz emerytów i rencistów wydatki na zakup gazet i czasopism (odpowiednio o 4,2% i 2,8%). Wzrost zakupu odbiorników telewizyjnych odnotowano jedynie w gospodarstwach rolników (o 55,7%). W gospodarstwach pracujących na własny rachunek oraz w gospodarstwach emerytów zwiększyły się wydatki na zakup książek i innych wydawnictw oraz na opłaty za wstęp do teatrów, instytucji muzycznych i kina (odpowiednio o 3,1% i 2,5% oraz 1,9% i 8,9%).

Tabl. 2. Wyposażenie gospodarstw domowych w wybrane artykuły użytku kulturalnego w poszczególnych grupach społeczno-ekonomicznych w 2011 r.

GOSPODARSTWA DOMOWE	Odbiornik telewizyjny	Komputer osobisty	Aparat foto- graficzny	Urządzenie do odbioru TV satelitarnej lub kablowej	Odtwarzacz DVD	Radio lub radio- magnetofon
	na 1000 gospodarstw (w sztukach)					
Pracowników na stanowiskach robotniczych	1417	941	743	765	662	602
Pracowników na stanowiskach nierobotniczych	1373	1263	990	782	661	574
Rolników	1489	857	696	597	599	777
Pracujących na własny rachunek poza gospodarstwem rolnym	1484	1335	1028	856	687	614
Emerytów	1241	364	398	597	338	792
Rencistów	1165	332	301	530	286	727

W 2011 r., tak jak w roku poprzednim, najbardziej powszechnym artykułem użytku kulturalnego wśród gospodarstw domowych był odbiornik telewizyjny, który posiadało 98,4% gospodarstw. Wzrosła liczba gospodarstw domowych wyposażonych w komputery osobiste z 64,9% w 2010 r. do 66,7%, w tym z dostępem do Internetu (z 59,6% do 62,3%). Urządzeniem do odbioru

telewizji satelitarnej lub kablowej dysponowało 67,6% gospodarstw (w 2010 r. – 64,5%). Zmniejszyła się liczba gospodarstw domowych posiadających radio lub magnetofon – 62,7% (66,4% przed rokiem). W 2011 r. co szóste gospodarstwo było wyposażone w zestaw kina domowego, a co dziesiąte posiadało kamerę wideo.

Informacja sygnalna została opracowana na podstawie danych Ministerstwa Finansów, Ministerstwa Kultury i Dziedzictwa Narodowego oraz danych z Badań budżetów gospodarstw domowych za 2011 r.